

**Лановий С.Ю.**

*слухач магістратури,*

**Науковий керівник: Мацько В.П.**

*доктор філологічних наук, професор,*

*Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*

**МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ПОВІСТІ «ЧУДАСІЙ»  
ОЛЬГИ МАК НА УРОЦІ ЛІТЕРАТУРИ  
РІДНОГО КРАЮ В 11 КЛАСІ**

Концепція Нової української школи визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання з урахуванням компетентнісного підходу, серед пріоритетних умінь і навичок – здатність особи бути вправним читачем [2].

Читацька компетентність «тлумачиться дослідниками як комплекс особистісних та інтелектуальних якостей читача, які дозволяють йому ефективно взаємодіяти з текстом, адекватно розуміти твір, вступаючи в діалог з автором, оцінюючи прочитане, виражаючи своє ставлення до нього. Читацька компетентність передбачає також уміння обирати оптимальну стратегію читання залежно від його цілей і завдань» [4, с. 122]. Передбачає засвоєння культурних цінностей певного народу, формує почуття гідності за власну культуру, реалізує аксіологічні принципи навчання.

Розробники шкільної програми з української літератури для 10-11 класів зазначають, що «для самостійного читання й уроків літератури рідного краю рекомендовано добирати тексти сучасних авторів, що забезпечує врахування читацьких потреб та інтересів старшокласників, а також сприяє їхньому входженню у світ новітньої української літератури» [програма].

Вивчення літератури рідного краю сприяє осмисленню історії рідного краю, його духовного життя, національних традицій, формуванню національної свідомості, патріотизму, – є могутнім виховним засобом, який стимулює самовдосконалення і саморозвиток особистості учнів, для яких приклад вихідця з рідного краю слугує дієвою моральною школою.

Уроки літератури рідного краю стали традиційними віднедавна. Введені до програми уроки літератури рідного краю з метою ознайомлення учнів із творчістю письменників, котрі жили чи живуть на певній території. На таких уроках можна більш детально розглянути твори письменників-земляків, які вивчаються за програмою, або ознайомити з творчістю тих письменників, які до програми не ввійшли, але їхні твори відзначаються високою художністю, засвідчують неабиякі художньо-естетичні потенції письменників рідного краю» [1].

У творчість подільської письменниці О. Мак порушуються важливі суспільні, світоглядні, політичні, культурологічні проблеми людського існування, вічної боротьби нового і старого, добра та зла, зіткнення протилежних думок різних поколінь, що нерідко призводить до великих конфліктів.

У її повістях («Каміння під косою», «Кипарисовий хрестик») по-жіночому зображено трагедію українського народу ХХ століття: тоталітарні репресії над українцями і трагедію Голодомору 1932–1933 років.

О. Мак наголошувала на тому, що національна ідентичність, яка базується на тяглоті традиції, виходить з різноаспектної смислової структури цього явища, у своїх художніх роботах вона робить головний акцент на індивідуальному вимірі самоідентифікації, що набуває виразного онтологічного значення в процесі свого здійснення.

Під час вивчення повісті Ольги Мак «Чудасій» варто особливу увагу приділити його ідейно-тематичному аналізу, учителеві варто розповісти про передумови написання художнього твору, його історичні візії – виклик авторки тоталітарному режиму. Ми пропонуємо надати змогу здобувачам освіти самостійно проаналізувати повість, попередньо надавши їм окреслений план аналізу, це допоможе уповні сформулювати читацьку компетентність, розвинути критичне та логічне мислення, удосконалить комунікативні навички.

Під час аналізу образів головних героїв та основні сюжетні лінії повісті варто надати перевагу таким методам і прийомам: цитатна характеристика, порівняльна характеристика, «Мозковий штурм», створення «Ментальної карти» – це ті методичні інструменти, які допоможуть якнайглибше усвідомити ідейне спрямування повісті, яке міститься передусім у розкритті характерів персонажів та сплетінні сюжетних ліній.

Уведення елементів проблемного навчання під час уроку-аналізу художнього твору допоможе визначити основні колізії твору, усвідомити авторську інтенцію, роль та цінну повісті як частини мистецтва.

Підбити підсумки уроку варто за допомогою рефлексій, які допоможуть вчителю усвідомити емоційний та інтелектуальний рівень усвідомлення ідейно-тематичного аспекту повісті О. Мак «Чудасій» та, за потреби, зробити корегування результатів навчання.

Отже, повість подільської письменниці Ольги Мак «Чудасій» займає вагомe літературне місце не лише в історії літератури рідного краю, а й у світовому мистецькому просторі, адже вона була лауреатом Нобелівської премії. Під час вивчення повісті велику

увагу варто приділити історичній передумові роману, яке є його філософською основою та творить нову літературну парадигму розвитку української літератури діаспори – критика нації.

### **Список використаних джерел:**

1. Буцьківська Т.В. Вивчення літератури рідного краю в школах Диканщини : навч. посіб. Байрак, 2018. 18 с.
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 18.06.2021).
3. Навчальна програма Міністерства освіти і науки України з української літератури для 10-11 класів (профільний рівень). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 18.06.2021).
4. Кириченко Р.В. Формування читацької компетентності у студенті. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2011. С. 121–134.